

Discussienota opnemen ouderenbeleid Omgevingsvisie NH2050

1. Aanleiding

Voor kwetsbare ouderen is het lastig een betaalbare combinatie te vinden van een geschikte woning, dienstverlening (gezelschapsactiviteiten) en 24/7 hulp in de nabijheid. Dit terwijl kwetsbare senioren juist vaker een lager inkomen hebben. Tegelijkertijd nemen steeds meer ouderen met een ruimere portemonnee het heft in eigen handen en organiseren zelf nieuwe vormen van wonen, welzijn en zorg.

Sinds de hervorming Langdurige zorg in 2015 hebben ouderen met een lichte tot matige zorgbehoefte geen toegang meer tot het maatschappelijk gefinancierde verzorgingshuis. Ouderen moeten zo lang mogelijk thuis blijven wonen. Senioren willen ook zo lang mogelijk prettig en veilig wonen in hun vertrouwde omgeving. Niet iedere oudere lukt dat vanwege ziekte, dementie en andere fysieke kwalen. Het huidige beleid gaat uit van een grote verantwoordelijkheid bij zorgbehoevende mensen. Veel ouderen, vooral de lager opgeleiden lukt het vaak niet mee te komen en een weg te vinden in het woud van regels om hulpvraag. Onlangs is gebleken uit een rapport van de Wetenschappelijke Raad voor het regeringsbeleid dat er grote gezondheidsverschillen zijn tussen hoog- en laagopgeleiden. Je hebt aan de ene kant hoogopgeleiden die goed voor zichzelf kunnen zorgen, met voldoende inkomen om hun oude dag te regisseren naar hun woonwensen. Die keuzes hebben laagopgeleiden niet, dus ook niet op woningmarkt in combinatie met zorgarrangementen.

In de groep kwetsbare ouderen zien we steeds meer alleenstaande ouderen, mensen met een migratieachtergrond en mensen met een lage sociaaleconomische status. Zij ervaren weinig vermogen tot regie en bereiden zich nauwelijks tot slecht voor op hun laatste levensfase door de woning aan te passen of door tijdig te verhuizen. Veelal ontbreekt het ook aan een geschikt aanbod van betaalbare nul-tredenwoningen of andere geschikte huisvesting voor ouderen.

Op de huidige woningmarkt zien we diverse woon- en zorgarrangementen voor kwetsbare ouderen. Daarnaast zien ouderen ook steeds meer in dat alleen wonen ook eenzaamheid met zich mee kan brengen. Daarom zoeken ze gelijkgestemden om gezamenlijk een centraal woningproject te realiseren. Zoals complexen of gebiedsgerichte aanpakken die zorg, wonen, welzijn integraal aanbieden, eigenlijk zoals bij de vroegere verzorgingshuizen. Maar deze gecombineerde zorgarrangementen zijn voor senioren met alleen AOW tot een middeninkomen vaak buiten bereik. Het aanbod in Nederland blijft voor de laatste groep beperkt. Daarnaast ontbreekt vaak nog de integraliteit van het aanbod: de combinatie van een aangepaste woning, domotica, (gezelschaps) activiteiten, betaalbare dienstverlening, en een goede verbinding tussen informele en formele hulp die 24/7 bereikbaar is.

2. Onrechtvaardige woningmarkt

Het Nederlandse woonbeleid richt zich al jaren op het terugbrengen van de sociale woningvoorraad. Alleen al in Amsterdam zijn er meer dan 33.000 sociale huurwoningen verdwenen. Hetzelfde geldt voor Rotterdam. Het gevolg is dat huishoudens met een laag inkomen buiten de boot vallen en aan de grillen van de zgn. markt zijn overgeleverd.

Woonlasten zijn enorm toegenomen voor huurders en velen hebben betalingsproblemen. In 2017 kon 28% van alle huurders, zo'n 550.000 huishoudens, de maandelijkse huur bijna niet ophoesten. Daarnaast leeft nog ca. 1,3 miljoen mensen in Nederland onder de armoedegrens, een aantal dat niet daalt ondanks de economische groei. Hieronder bevinden zich veel ouderen.

3. Eenzaamheid

Naast de aanstormende vergrijzingsgolf moeten beleidsmakers en woningcorporaties nog een andere ontwikkeling goed in beeld krijgen, wat tot op heden niet of veel te weinig gebeurt. Het gevaar van toenemende eenzaamheid, omdat het aantal alleenstaanden enorm zal toenemen, met name in de sociale huur. Doordat ouderen alleen zijn ontstaat ook vaak een grotere hulpvraag, ze hebben niemand om een praatje mee te maken. Eenzaamheid wordt een fors maatschappelijk probleem dat alle overheden zich moeten aantrekken.

Het gaat er bij woningcorporaties dus niet alleen om woningen aan te passen of nul-tredenwoningen te bouwen, maar sociale verbinding dient voorop te staan. Dit vereist een nieuwe manier van denken van woningbouwcorporaties, stedenbouwkundigen en andere investeerders. Zorg voor alternatieve woonvormen, gezamenlijke tuintjes waar ze anderen kunnen ontmoeten niet ver van hun huis. Ontwikkel combinaties waarbij wonen, vergrijzing, en nieuwe inzichten over geestelijk en sociaal welzijn worden gecombineerd.

4. Prognose bevolkingscijfers Noord-Holland

In 2040 zal een kwart van alle inwoners van Noord-Holland 65 jaar of ouder zijn. In alle regio's neemt tot 2040 het aantal 65+ers toe met meer dan 50% en in veel regio's verdubbelt het aantal huishoudens boven de 75 jaar. In 2040 zal 8% van de inwoners van Noord-Holland 80 jaar of ouder zijn.

Al in 2025 zal een kwart van de bevolking in Noord-Holland Noord 65 jaar of ouder zijn. In 2040 leidt de vergrijzing in Noord-Holland Noord tot een daling van 14% van de beroepsbevolking.

5. Omgevingsvisie NH2050

Wij vinden het onbegrijpelijk dat het woord senioren en/of ouderen in de Omgevingsvisie NH2050 niet voor komt. Het is bekend dat de huidige coalitie niets met zorg heeft. Maar in een omgevingsvisie die een doorkijk geeft tot 2050, kan een visie op ouderenbeleid en hoe je

ouderen op een waardige manier kan huisvesten met in de nabijheid aanbod van zorg, niet ontbreken.

6. Wat kan de Provincie Noord-Holland doen?

Alle overheden hebben hier een taak in wat ons betreft. Natuurlijk is het niet aan de Provincie huizen of alternatieve woonvormen te bouwen, maar zij kan wel in haar rol van aanjager zorgen dat dit onderwerp de komende decennia op de kaart blijft staan bij gemeenten, juist voor die kwetsbare ouderen. Tevens kan de Provincie NH ervoor zorgen dat het bouwen van nul-tredenwoningen een verplicht item wordt in de RAPS en dat er minimale aantallen gebouwd dienen te worden in de regio's. Ook kan zij het aanbod van alternatieve woonvormen met daarbij horende zorgarrangementen opnemen in de RAPS en zorgen dat gemeenten de bouw ervan ook regionaal afstemmen. Je ziet dat andere Provincies hun kerntaken ook niet zo letterlijk nemen en ook zaken op zich nemen uit het sociale domein, zoals Brabant, Friesland, Gelderland en Limburg. In het coalitieakkoord van Friesland is zelfs opgenomen dat bij ieder besluit dat GS neemt, gekeken wordt wat de consequenties hiervan zijn voor (kwetsbare) ouderen.

7. Politiek draagvlak

Om te toetsen of er voldoende draagvlak is voor een amendement en/of motie tot het doen van wijzigingen, willen wij graag van u een reactie verkrijgen op de volgende uitgangspunten:

- De zorg voor voldoende huisvesting voor ouderen met de daarbij behorende zorg c.q. het aanbieden van alternatieve woonvormen wordt opgenomen als tekst in de Omgevingsvisie NH2050;
- Een opdracht aan GS te doen om te kijken waar de tekorten voor seniorenhuisvesting en/of alternatieve woonvormen het grootst is in Noord-Holland en bij die regio's die enorm achterblijven in de bouw ervan, te kijken hoe die achterstanden zijn in te lopen op korte en lange termijn.